

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM

KÉMIA DOKTORI ISKOLA

Lipid-A molekulák kromatográfiával kapcsolt tandem tömegspektrometriás jellemzése

PhD értekezés tézisei

Sándor Viktor

Témavezetők:

Dr. Dörnyei Ágnes

adjunktus

Dr. Kilár Anikó

adjunktus

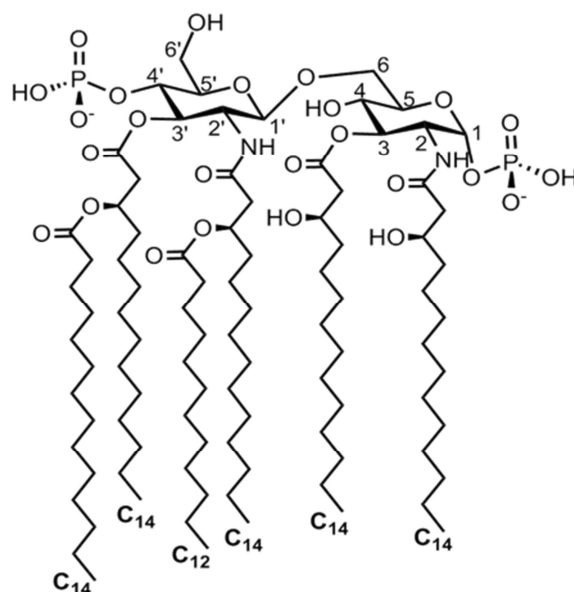
Pécs, 2018

1. BEVEZETÉS

Gram-negatív baktériumok külső sejtfalának állandó és jellegzetes alkotóelemei a kémiai szempontból lipopoliszacharid (LPS) jellegű molekulák (vagy más néven *endotoxinok*), melyek a sejt felületének kb. 80%-át fedik. Az LPS molekulák genetikai, szerkezeti és funkcionális szempontból alapvetően három jól elkülöníthető régióra oszthatók: a *lipid-A*, ami egy speciális (foszfo-)glikolipid, a *core-oligoszacharid* és az *O-poliszacharid* (vagy másik néven O-antigén). Egyes Gram-negatív baktériumok esetében azonosított endotoxinok a poliszacharid régió hiányában a core régióban végződnek, ezért ezeket lipooligoszacharidoknak (LOS) nevezzük. A nagyfokú rendezettséget mutató amfilifl tulajdonságú LPS/LOS „réteg” alapvető szerepet játszik a baktériumok életbenmaradását tekintve, ugyanis védelmet biztosít számukra a környezeti hatásoktól, illetve a hidrofil és hidrofób tulajdonságú, antimikrobiális hatású molekuláktól. Továbbá, sejtfelszíni elhelyezkedésük következtében az LPS molekulák, mint a baktérium antennái, jelentős szerepet játszanak a más biológiai rendszerekkel, különös tekintettel a gazdaszervezettel való interakciókban, mint például a felismerésben, kolonizációban, vagy a fertőzőképességben. A sokkal inkább orvosi szempontú *endotoxin* elnevezés az LPS molekulák toxikus tulajdonságát tükrözi, amely elnevezésben az „*endo-*” előtag a Gram-negatív sejtfallal való integritásukra utal. Amennyiben sejtosztódáskor, vagy a sejt pusztulását követően az LPS molekulák felszabadulnak és a gazdaszervezet immunrendszerének speciális patogén mintázatot felismerő receptorai (Toll-like receptor, TLR) ezeket felismerik, a Gram-negatív fertőzés elkerülése érdekében megindul egy védekezési folyamat. Az endotoxinok immunstimuláns hatását a lipid-A régiójuk, mint a TLR4 receptorhoz való kapcsolódási pontjuk primer szerkezete befolyásolja. Sajnos, a legrosszabb esetben, a lipid-A régió által kiváltott immunreakció olyan agresszív és önpusztító lehet, hogy az szeptikus sokkhoz, végül halálhoz vezethet.

Az endotoxinok lipid-A régiójának szerkezete nagymértékű állandóságot mutat (összehasonlítva a poliszacharid régióval), azonban jelentősen különbözhet eltérő típusú baktériumtörzsek esetében, sőt baktériumtörzsön belül is számottevő variabilitás léphet fel megváltozó tenyésztési körülmények okán. Továbbá, egy adott sejt/telep lipid-A összetétele soha nem homogén, az minden esetben egy nagyon heterogén molekuláris mintázattal jellemezhető. A lipid-A egyedi szerkezeti jellemzőkkel rendelkezik, mint a $\beta(1',6)$ -kötésű

diglükózamin váz, amely adott pozíciókban (C1 és/vagy C4') foszforilált lehet, illetve egyéb, a foszfát-csoporthoz kötött szubsztituenseket tartalmazhat (pl.: további foszfát, foszfoetanolamin, aminoarabizóz, stb.) Ehhez a hidrofil vázhoz észter- és amid-kötéssel zsírsavláncok (túlnyomó többségben β -OH zsírsavak) kapcsolódnak, amelyeket további szekunder zsírsavak (ritkán egyéb szubsztituensek) észteresíthetnek. A lipid-A toxicitását befolyásoló főbb tényezők: a zsírsavak száma, típusa és a diglükózamin vázon való eloszlása, valamint a foszforilációs mintázat. Például, a legnagyobb immunológiai potenciállal az *Escherichia coli*-típusú hexa-acilált, C1- és C4'-bisz-foszforilált komponens rendelkezik, amelyben a zsírsavak megoszlása a két glükózamin monomeren aszimmetrikus (a két szekunder zsírsav a nem-redukáló glükózamin alegységen található, 1. ábra).

1. ábra: *Escherichia coli* típusú lipid-A molekula szerkezete

Bakteriális endotoxinok lipid-A részt érintő teljeskörű vizsgálatnak tehát nagy jelentősége van a biológiai hatások szerkezeti hátterének megértésében. Ma még csak részben értjük a lipid-A szerkezet és hatás összefüggéseket, mivel a fiziológias vizsgálatokhoz javarészt heterogén, bakteriális eredetű lipid-A extraktumokat alkalmaztak. A Gram-negatív fertőzések molekuláris szintű mechanizmusának alapos megértéséhez azonban elsődleges fontosságú lenne a tiszta lipid-A formák elválasztása, izolálása, illetve ezek ütközés indukálta disszociációs folyamatainak kiterjesztése, amelyek hozzájárulnának a pontos szerkezetük meghatározásához.

2. CÉLOK

Munkánk során célul tűztük ki egy új, fordított-fázisú folyadékkromatográfiával (RP-HPLC) kapcsolt tandem tömegspektrometriás (ESI-QqTOF MS/MS) módszer kidolgozását heterogén lipid-A izolátumok teljeskörű vizsgálata és a jelenlévő lipid-A komponensek szerkezetének pontos meghatározása céljából. A kidolgozott módszer segítségével kívántuk összehasonlítani három, az *Enterobacteriaceae* családból származó baktérium lipid-A izolátumának összetételét. A kihívást jelentő feladatok a következő pontokban foglalhatók össze:

1. Kidolgozni egy új, általánosan alkalmazható, elválasztástechnikával kapcsolt tömegspektrometriás (HPLC-ESI-MS) módszert lipid-A komponensek elválasztására és detektálására (negatív- és pozitív-ionizációs módban egyaránt), a minták heterogenitásának alapos, mélyreható feltárása érdekében.
2. Tandem tömegspektrometria (QqTOF MS/MS) segítségével vizsgálni az eltérő aciláltsági és foszforiláltsági fokú lipid-A komponensek – különös tekintettel az immunológiai szempontból igen fontos, foszfátcsoportot nem tartalmazó, valamint a C1-pozícióban monofoszforilált molekulák – kisenergiájú CID fragmentációját negatív-ionizációs módban, amely segítségével javaslatot tehetünk szerkezetükre.
3. Tandem tömegspektrometriával vizsgálni az eltérő aciláltsági és foszforiláltsági fokú lipid-A komponensek kisenergiájú CID fragmentációját pozitív-ionizációs módban is, új fragmentációs mechanizmusok feltárása érdekében, amelyek kiegészítő információt nyújthatnak a negatív-ionizációs mérések eredményeihez.
4. Energiafüggő fragmentációs kísérletekkel (ERMS) alátámasztani, illetve kiterjeszteni az új fragmentációs folyamatok értelmezését negatív- és pozitív-ionizációs módban egyaránt, amely hozzájárulhat izomer lipid-A molekulák megkülönböztethetőségéhez az ütközési energia függvényében mutatott fragmentációs folyamataik különbözősége révén.

3. ANYAGOK ÉS MÓDSZEREK

3.1. Felhasznált vegyszerek

LC-MS minőségi kategóriába tartozó metanolt, 2-propanolt, diklórmétánt, vizet, trietilamint és ecetsavat (Sigma-Aldrich, Steinheim, Németország) alkalmaztunk a folyadékkromatográfiában alkalmazott eluensek elkészítéséhez, valamint a minták oldásához.

3.2. Baktériumtörzsek tenyésztése és a lipopoliszacharidok kinyerése

A *Proteus morgani* O34, *Esherichia coli* O111 és *Salmonella adelaide* O35 törzsek a PTE ÁOK Orvosi Mikrobiológiai és Immunitástani Intézet laboratóriumi fermentorában, 7,2-es pH-jú Mueller-Hinton táptalajban tenyésztettük. Mikor elérték a késő logaritmikusan osztódási fázist (kb. 10 óra), centrifugálással összegyűjtöttük. A tenyészeteket acetonos szárítását követően, tradicionális forró fenolos/vizes eljárással extraháltuk a lipopoliszacharidokat, kb. 5%-os (m/m) hozammal. Az LPS extraktumokat liofilizáltuk.

3.3. Lipid-A minták előállítása

Az LPS liofilizátumokból enyhén savas hidrolízissel [1% (v/v) ecetsav (pH 3,9), 100°C-on, 1 órán keresztül] történt a lipid-A régió izolálása a poliszacharidtól. Centrifugálást (8000 × g, 4°C, 20 min) követően a lipid-A-t tartalmazó üledéket desztillált vízzel mostuk (négyyszer megismételve), majd pedig liofilizáltuk. Kb. 10%-os (m/m) hozamot eredményezett az eljárás. A HPLC-MS analízist megelőzően 0,5 mg/mL-es koncentrációban oldottuk fel a mintát metanol/diklórmétán [95:5, (v/v)] elegyében, majd 0,22 μm pórusátmérőjű fecskendőszűrővel (PVDF) szűrtük.

3.4. HPLC-MS/MS körülmények

A lipid-A molekulák elválasztását és tömegspektrometriás detektálását Infinity 1290 UHPLC készülékkel (Agilent Technologies, Waldbronn, Németország) kapcsolt 6530 Q-TOF tömegspektrométerrel (Agilent Technologies, Szingapúr) végeztük. Az elválasztáshoz teljesen porózus Hypersil BDS C18 oszlopon (100 × 4,6 mm, 3 μm szemcseátmérő, Thermo Scientific) és egy mag-héj szerkezetű töltettel rendelkező Kinetex C18 (100 × 4,6 mm, 2,6 μm szemcseátmérő, Phenomenex) oszlopot használtunk. Az A-eluens metanol/víz 95:5 (v/v) elegye volt, ami további, 0,1 % (v/v) trietilamint és 0,1% (v/v) ecetsavat tartalmazott, míg B-

eluensként 2-propanolt alkalmaztunk, amelyhez szintén 0,1 % (v/v) trietilamint és 0,1% (v/v) ecetsavat adtunk hozzá. Látszólagos pH értéküket 8,7 – 9,0 között mértük. Az injektált mintatérfogat 3 μ L, az oszlop hőmérséklete 50°C, a mozgófázis áramlási sebessége 0,5 mL/min volt. Lineáris gradienst alkalmaztunk, amely 0% B-eluens arányról 65% B-eluens arányra emelkedett 50 perc alatt, ami még 5 percen keresztül tartott. Az oszlopot a mérések között 100% A-eluens áramlással kondicionáltuk 10 percen keresztül. A negatív- és pozitív-ionizációs módban m/z 100 – 2500 fajlagos tömeg tartományban történt a tömegspektrumok felvétele 10000 tranziens/s mérési, és 4 GHz detektálási frekvenciával. Az Agilent Jet Stream ionforrás a következő paraméterek szerint üzemelt: a porlasztógáz (N_2) nyomása 30 psi volt; a szárítógáz (N_2) hőmérséklete 325°C, áramlási sebessége 8 L/min volt; a köpenygáz (Jet Stream, N_2) hőmérséklete 300°C, áramlási sebessége 11 L/min volt. A porlasztófeszültség 4 kV-ra, az iontranszfer kapilláris eleje (nozzle) 2 kV-ra, a fragmentor feszültség 100 V-ra, az ionförlöző (skimmer) feszültség pedig 70 V-ra volt állítva. Az autofragmentációs méréseknél negatív módban m/z 70 – 2000, pozitív módban m/z 20 – 2500 tömegtartományt vettünk fel 333 ms/scan adatgyűjtési sebességgel; a kvadrupól prekursorion izoláló tömegablaka 1,3 m/z , a fragmentációra kiválasztott prekursorionok száma (csak az egyszeresen töltött ionokat vette figyelembe) ciklusonként 4 volt. Az MS/MS méréseket a fragmentáció energiatartományának vizsgálatához széles ütközési energia tartományban vettük fel: pozitív-ionizációs módban 5 – 100 eV, negatív-ionizációs módban 5 – 110 eV energiatartományban.

4. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

4.1. HPLC-MS módszer kidolgozása heterogén lipid-A minták elválasztására

P.morganii O34, *E. coli* O111 és *S. adelaide* O35 baktériumokból enyhén savas hidrolízissel nyert lipid-A minták fordított fázisú HPLC elválasztását valósítottuk meg elektropray ionizációs QqTOF MS detektálással. A kromatográfiás körülményeket, úgymint a mozgófázis összetételét, hőmérsékletét és az áramlási sebességét optimáltuk. A legjobb elválasztást a B-eluens (2-propanol + 0,1% Et₃N + 0,1% AcOH) arányának 0 – 65% elegyösszetétel-tartományban történő lineáris emelésével értük el 50°C hőmérsékleten és 0,5 mL/min áramlási sebességgel mindkét C18-as oszlopon. Ezen körülményeket alkalmazva mindhárom, szerológiai keresztreakciót adó baktériumból származó lipid-A minta komponensei elfogadható időtartományon belül (50 min), megfelelő felbontással eluálódtak.

Mindhárom lipid-A minta esetében extrém (nem várt mértékű) szerkezeti heterogenitást tapasztaltunk, ami az *E. coli* és *S. adelaide* izolátumok esetében 41, míg a *P. morganii* minta esetében 56 különböző molekuláris formát jelentett. Főként monofoszforilált, valamint néhány di- és nem-foszforilált lipid-A komponenst, illetve néhány lipid-A részegységet (csupán egy GlcN monoszacharid vázzal rendelkezőt) detektáltunk. Mindhárom mintában számos izobár lipid-A komponenst (még nem elválasztottakat is) azonosítottunk, amelyeken a zsírsavak pozíciója, hossza, vagy a foszforiláltság pozíciója változott. A komponensek elúciós sorrendjét alapvetően relatív hidrofobicitásuk határozta meg, amit elsősorban az oldalláncok száma és hossza, másodsorban pedig a poláris foszfát-csoportok száma és pozíciója befolyásol. Ezen felül leírtunk szabályszerűségeket bizonyos acilációs izomerek retencióját érintően: nincs elválás olyan lipid-A izomerek esetében, amelyeken a C3' és C2' szekunder, vagy amelyeken a C2' és C3 primer zsírsavak felcserélt helyzetűek. Másrészt elválást tapasztaltunk olyan lipid-A izomerek esetében, ahol a nem-redukáló GlcN oldali egyetlen szekunder zsírsav a C3', illetve a C2' pozícióban található, vagy ahol C3' primer pozícióban telítetlen, illetve hidroxizsírsav található. Ezen szabályszerűségek mindkét kromatográfiás oszlop esetében azonos módon érvényesültek.

4.2. Deprotonált lipid-A ionok CID fragmentációjának tanulmányozása

4.2.1. C4'-monofoszfórilált prekurzorok

Számos, eltérő mértékben acilált (tri-acilálttól a hepta-aciláltig), C4'-monofoszfórilált lipid-A komponens ütközés indukálta disszociációját (CID) tanulmányoztuk. Ennek eredményeképp a már jól ismert *E. coli*-típusú, hexa-acilált lipid-A prekurzor fragmentációs szabályait kiterjesztettük a nagyobb és a kisebb aciláltsági fokú prekurzorokra is. Megmutattuk, hogy a negatív töltés – amely azonos helyzetű az összes C4'-monofoszfórilált ion esetében – irányító hatása révén a következő konszekutív zsírsav eliminációs sorrendet eredményezi minden komponens esetében: C3' szekunder > C3 primer > C3' primer (sav és ketén vesztésként egyaránt) > C2 szekunder > C2' szekunder zsírsavlánc. Valamely acillánc hiánya esetében a fenti eliminációs sorrend nem változik meg. Mérsékelt intenzitásarányban jelentek meg az MS/MS tömegspektrumokon diagnosztikus $^{0,4}A_2^-$ és $^{0,2}A_2^-$ -típusú gyűrűhasadási termékionok, amelyeket a fenti zsírsaveliminációs sorrend igazolására tudunk alkalmazni. Amid-kötésű primer zsírsavak eliminációját nem tapasztaltuk.

4.2.2. C1-monofoszfórilált prekurzorok

C1-monofoszfórilált lipid-A komponensek negatív-ionizációs módban történő CID fragmentációs folyamatainak feltárása és a már jól ismert C4'-monofoszfóriláltakéval való összehasonlítása céljából kísérleteket végeztünk. A hepta-acilált C4'-foszfórilált komponenshez képest jóval összetettebb fragmentációs mintázatot tapasztaltunk a C1-foszfórilált izomer esetében, amelynek háttérében az észter-kötésű zsírsavláncok kompetitív eliminációs folyamatainak a konszekutív folyamatokkal szembeni túlsúlya feltételezhető. Ebből következően, csupán a szekunder zsírsavak eliminációjával keletkező termékionok relatív intenzitására alapozva határozhattuk meg a szekunder-zsírsav vesztési sorrendet: C2' szekunder > C3' szekunder > C2 szekunder zsírsav. Összességében elmondható, hogy a C1-foszfórilált lipid-A komponensek fragmentációjakor a diagnosztikus gyűrűhasadási termékek és a C3' primer pozícióra nézve diagnosztikus sav/ketén vesztések teljes hiánya jellemző.

4.2.3. Nem-foszfórilált prekurzorok

Bemutattuk a foszfát-csoportot nem tartalmazó, deprotonált lipid-A komponensek negatív-ionizációs módban történő szerkezetazonosítását. A protonvesztés helye – szemben

a foszforilált lipid-A molekulákkal – nem volt nyilvánvaló ezeknél a molekuláknál, hiszen nem rendelkeznek savas karakterű funkciós csoporttal, így a töltés pozíciója bizonyosan eltér az analóg foszforilált ionokhoz képest.

A C4'-monofoszforilált lipid-A ionokhoz hasonlóan a nem-foszforilált komponensek esetében is töltés által vezérelt lépcsőzetes disszociációs folyamatok játszódnak le. Mindkét komponentípus esetében töltésvándorlás (protonvándorlás) során kialakuló, átmeneti ion-molekula komplexek létrejöttével értelmezhető az észter-kötésű zsírsavláncok konszekutív eliminációs folyamata, azonban az eltérő töltéspozíció következtében különböző sorrend tapasztalható: C3 primer > C3' szekunder > C2 szekunder > C2' szekunder > C3' primer zsírsavláncok. További különbség a C4'-monofoszforilált prekursoroknál megfigyeltekhez képest, hogy csupán elenyésző intenzitású termékionok reprezentálják a C3' primer pozícióra nézve diagnosztikus sav/ketén veszteséget, illetve a $^{0,2}A_2$ -típusú termékionok teljes mértékben hiányoznak. Ugyanakkor, domináns $^{0,4}A_2$ -típusú és az ezekkel komplementer, a redukáló GlcN-ra nézve diagnosztikus $^{0,4}X_0$ -típusú ionokat, valamint intenzív, a C2 pozícióra nézve diagnosztikus karbonsavamid ionokat azonosítottunk.

4.3. Trietilammónium addukt lipid-A ionok CID fragmentációjának tanulmányozása

Megállapítottuk, hogy mind a foszforilált, mind pedig a nem-foszforilált lipid-A molekulák jól ionizálhatók pozitív-ionizációs módban, mégpedig az eluens adalékként alkalmazott trietilamminnal történő adduktképződés következtében. Összehasonlítva a trietilammónium addukt biszfoszforilált, monofoszforilált (akár a C1, vagy a C4') és nem-foszforilált lipid-A prekursorok pozitív-ionizációs tandem tömegspektrumait, nagyon hasonló mintázatot, hasonló típusú ionokat tapasztalunk, ami arra utal, hogy a fragmentációs folyamatok, a disszociációs útvonalak nagyon hasonlóak még a különbözőképpen foszforilált lipid-A prekursorok esetében is. Ez a hasonlóság a pozitív töltés azonos elhelyezkedésére utal, amit azonos valószínűséggel a két amid-csoport valamelyikén feltételezünk. Következésképpen, a negatív-ionizációs módban végzett fragmentációs folyamatoknál tapasztaltakhoz képest, pozitív-ionizációs módban a foszfát-csoport(ok) pozíciója a töltés által vezérelt fragmentációs folyamatokat tekintve nem releváns tényező. Konkrétan, minden $[M + H + Et_3N]^+$ prekursor kis-energiájú CID fragmentációjának első lépése a $[Et_3N +$

$H]^+$ és $[M + H]^+$ kompetitív képződése. Ezek relatív intenzitását két tényező határozza meg: (1) eltérő gázfázisú bázicitásuk és (2) az eltérő stabilitásuk CID körülmények között. Ebből következően az $[M + H]^+$ ion szinte csak alig detektálható a relatíve kisebb gázfázisú bázicitása, valamint gyors tovább-fragmentálódása következtében, míg a $[Et_3N + H]^+$ ion jelenti a bázisiont mindegyik tandem tömegspektrumon.

Monofoszforilált lipid-A komponensek esetében a pozitív-ionizációs módban kapott fragmentációs profil alapján megállapítható a foszforiláció helye (C1 vagy C4'), sőt – a negatív-ionizációs mód esetében tapasztaltakkal ellentétben – a foszforilációs izomerek egyidejű jelenléte is. Trietilammónium addukt lipid-A ionok tandem tömegspektrumain domináns, glikozidos kötéshasadásból származó termékionokat, valamint zsírsavak, foszforsav és víz kompetitív és konszekutív veszteséit tapasztaltuk. A C1-monofoszforilált lipid-A komponensek szerkezeti jellemzőinek megállapítása céljából a negatív- és a pozitív-ionizációs módban történő, komplementer információt nyújtó fragmentációs kísérletek elvégzésére van szükség.

4.4. Lipid-A perkurzorok energiafüggő fragmentációjának tanulmányozása negatív- és pozitív-ionizációs módban

Különböző acilációs és foszforilációs izomer perkurzorok, valamint a belőlük képződött termékionok letörési görbéit felvéve – azaz a relatív intenzitásukat az ütközési energia függvényében ábrázolva – tanulmányoztuk az ütközési energia fragmentációt befolyásoló hatását mindkét ionizációs módban. Azt tapasztaltuk az acilációs izomerek esetében – amelyek a C3' és C2' szekunder zsírsavak felcserélt helyzete következtében kromatográfiásan nem elváló izomerek –, hogy letörési görbéik a teljes energiatartományban átfednek. Ez azt jelenti, hogy az ilyen jellegű izomerek MS/MS spektrumának, s ezáltal fragmentációs tulajdonságainak összehasonlítása bármely energián elvégezhető.

A C1 és C4' foszforilációs izomer prekurzorok szigmoid alakú letörési görbéinek inflexió pontja a negatív-ionizációs módban végzett kísérletek során 25 eV-os eltérést mutatott, következésképpen a két izomer esetében, adott fragmentációs arány eléréséhez, eltérő ütközési energiákra van szükség. Ajánlott tehát a foszforilációs izomerek MS/MS spektrumainak megfelelő módon való összehasonlíthatósága érdekében a megfelelően beállított energiákon való fragmentáció elvégzése.

5. TÉZISEK

1. Bakteriális lipopoliszacharidok enyhén savas hidrolízisével nyert lipid-A izolátumok hatékony elválasztását, illetve a molekulák negatív- és pozitív-ionizációs módban történő hatékony ionizációját lehetővé tevő HPLC-ESI-QqTOF MS/MS módszert dolgoztunk ki. Összehasonlítottuk két, eltérő típusú szemcsékkel ellátott, fordított fázisú kromatográfiás oszlop teljesítőképességét a különböző jellegű (eltérő foszforiláltságú és aciláltságú) lipid-A molekulák elválasztásában. Meghatároztuk a lipid-A molekulák (izomerek) retenciós sorrendjét befolyásoló tényezőket, amelyek hozzájárulhatnak a lipid-A molekulák fordított fázisú kromatográfiás elválasztását követő biztosabb szerkezeti azonosításához.
2. Szerológiai keresztkapcsolatot mutató Gram-negatív baktériumok (*P. morganii* O34, *E. coli* O111 és *S. adelaide* O35) lipid-A izolátumait összehasonlítottuk a kidolgozott módszer segítségével. Megállapítottuk, hogy az *Escherichia* és a *Salmonella* törzsekből származó lipid-A minták nagyfokú hasonlóságot mutatnak mennyiségi és minőségi szempontból egyaránt, míg a *Proteus* törzsből származó minta ezektől szignifikáns eltérést mutat a lipid-A komponensek számát és szerkezetét tekintve. Továbbá, olyan lipid-A szerkezeteket is azonosítottunk, amelyek jelenlétét korábban nem igazolták *E. coli* mintákban.
3. Kisenergiájú CID technikával, negatív-ionizációs módban végzett MS/MS vizsgálatokkal meghatároztuk az elválasztott, deprotonált C4'-monofoszforilált lipid-A prekursorok (tri-aciláltaktól a hepta-aciláltakig) észter-kötésben lévő acilláncainak eliminációs sorrendjét, valamint egyéb fragmentáció tulajdonságait QqTOF MS készülékben.
4. Kisenergiájú CID technikával, negatív-ionizációs módban végzett MS/MS vizsgálatokkal meghatároztuk az elválasztott, deprotonált nem-foszforilált, eltérő aciláltságú lipid-A prekursorok fragmentációs folyamatait, beleértve az észter-kötésű acilláncok eliminációját és a di-GlcN váz fragmentációját QqTOF MS készülékben.
5. Kisenergiájú CID technikával, pozitív-ionizációs módban végzett MS/MS vizsgálatokkal meghatároztuk az elválasztott, különböző foszforiláltságú (C1-mono-, C4'-mono-, bisz- és nem-foszforilált) és különböző aciláltsági fokú lipid-A trietilammónium-addukt prekursorok

fragmentációs folyamatait. A vizsgálatok megmutatták a lipid-A komponensek pozitív-ionizációs módban történő, trietilammónium addukt ionként való fragmentációjának egyedülálló egyszerűségét és megbízhatóságát a korábban komplikáltan, kevésbé egyértelműen megállapítható (C1-, C4'-) foszforilációs izoméria igazolására. A módszer segítségével a nem elváló, a mintában keverékként jelenlévő foszforilációs izomerek jelenléte is könnyedén igazolható.

6. A különböző aciláltsági fokú és foszforiláltságú lipid-A molekulák pozitív- és negatív-ionizációs módban végzett energiafüggő fragmentációs viselkedésének tanulmányozásával igazoltuk fragmentációs folyamataikra levont következtetéseinket, a megállapított szabályszerűségeket. Meghatároztuk iontípusonként azokat az energiatartományokat, amelyek révén elválasztással összekötött tandem tömegspektrometriás szerkezetkutatást lehet hatékonyan végezni különböző lipid-A komponensek célzott CID fragmentációs vizsgálatával, akár a két polaritású ionizációs módokban egyszerre (váltott polaritású analízisre képes tömegspektrométerekkel).

6. PUBLIKÁCIÓS LISTA

Az értekezés alapjául szolgáló publikációk:

Sándor Viktor, Kilár Anikó, Kilár Ferenc, Kocsis Béla, Dörnyei Ágnes
Characterization of complex, heterogeneous lipid A samples using HPLC-MS/MS technique III. Positive-ion mode tandem mass spectrometry to reveal phosphorylation and acylation patterns of lipid A.
JOURNAL OF MASS SPECTROMETRY 53: pp. 146-161. (2018) **IF.: 2.112**

Kilár Anikó, Dörnyei Ágnes, **Sándor Viktor**, Kilár Ferenc, Kocsis Béla
Phosphoglycolipid profiling of bacterial endotoxins
HUNGARIAN JOURNAL OF INDUSTRY AND CHEMISTRY 46: pp. 7-11. (2018)

Sándor Viktor, Kilár Anikó, Kilár Ferenc, Kocsis Béla, Dörnyei Ágnes
Characterization of complex, heterogeneous lipid A samples using HPLC-MS/MS technique II. Structural elucidation of non-phosphorylated lipid A by negative-ion mode tandem mass spectrometry
JOURNAL OF MASS SPECTROMETRY 51: pp. 615-628. (2016) **IF.: 2.422**

Sándor Viktor, Dörnyei Ágnes, Makszin Lilla, Kilár Ferenc, Péterfi Zoltán, Kocsis Béla, Kilár Anikó
Characterization of complex, heterogeneous lipid A samples using HPLC-MS/MS technique I. Overall analysis with respect to acylation, phosphorylation and isobaric distribution.
JOURNAL OF MASS SPECTROMETRY 51: pp. 1043-1063. (2016) **IF.: 2.422**

Az értekezés témájában készült poszter prezentációk:

Viktor Sándor, Ágnes Dörnyei, Anikó Kilár, Béla Kocsis, Ferenc Kilár
Energy-resolved mass spectrometry of lipid-A structures in negative-ionization mode
36th Informal Meeting on Mass Spectrometry, Kőszeg, 2018. 15.6-2018.05.09. – I. poszter díj

Anikó Kilár, **Viktor Sándor**, Ágnes Dörnyei, Béla Kocsis, Ferenc Kilár
Comparison of LC-MS and CE-MS for bacterial lipid-A samples
36th Informal Meeting on Mass Spectrometry, Kőszeg, 2018. 15.6-2018.05.09.

Ágnes Dörnyei, **Viktor Sándor**, Anikó Kilár, Nikolett Erős, Béla Kocsis, Ferenc Kilár
Structure elucidation of lipid-A by energy-resolved tandem mass spectrometry in positive-ionization mode
36th Informal Meeting on Mass Spectrometry, Kőszeg, 2018. 15.6-2018.05.09.

Anikó Kilár, Ágnes Dörnyei, **Viktor Sándor**, Szandra Schwarcz, Ferenc Kilár, Béla Kocsis
Direct detection of microbial membrane lipooligosaccharides by MALDI-TOF MS
29th MassSpec Forum Vienna, Bécs, Ausztria, 2018.02.21-2018.02.22.

Ágnes Dörnyei, **Viktor Sándor**, Anikó Kilár, Laura Deutsch-Nagy, Ferenc Kilár, Béla Kocsis
Energy-resolved mass spectrometry of lipid-A structures in positive-ionization mode
29th MassSpec Forum Vienna, Bécs, Ausztria, 2018.02.21-2018.02.22.

Sándor Viktor, Dörnyei Ágnes, Kilár Anikó, Kilár Ferenc, Kocsis Béla: A Novel Structure Elucidation Strategy of Non- Phosphorylated Lipid A Variants Applying HPLC-MS/MS
11th Balaton Symposium on High-Performance Separation Methods, Siófok, 2017.09.06-2017.09.08.

Dörnyei Ágnes, **Sándor Viktor**, Kilár Anikó, Kilár Ferenc, Kocsis Béla: A Novel Structure Elucidation Strategy of Monophosphorylated Lipid A Variants Applying HPLC-MS/MS
11th Balaton Symposium on High-Performance Separation Methods, Siófok, 2017.09.06-2017.09.08.

Sándor Viktor, Kilár Ferenc, Kocsis Béla, Kilár Anikó, Dörnyei Ágnes: Endotoxinok foszfoglykolipid régiójának vizsgálata HPLC-ESI-MS/MS technikával negatív- és pozitív-ionizációs módban
Elválasztástudományi Vándorgyűlés, Kecskemét, 2016.11.08-2014.11.11.

Dörnyei Ágnes, Kilár Anikó, **Sándor Viktor**, Kocsis Béla, Kilár Ferenc: Tömegspektrometriás stratégiák bakteriális endotoxinok szerkezetmeghatározására
Elválasztástudományi Vándorgyűlés, Egerszalók, 2014.10.12-2014.10.14.

Sándor Viktor, Kilár Ferenc, Kocsis Béla, Kilár Anikó, Dörnyei Ágnes: Keresztkapcsolatú baktériumokból származó endotoxinok foszfoglikolipid mintázata
Elválasztástudományi Vándorgyűlés, Egerszalók, 2014.10.12-2014.10.14.

Sándor Viktor, Kilár Ferenc, Kocsis Béla, Dörnyei Ágnes, Kilár Anikó: Novel CZE-MS and LC-MS methods for the analysis of the lipid-A part of bacterial endotoxins
9th Balaton Symposium on High-Performance Separation Methods, Siófok, 2013.09.04.-2013.09.06.

Dörnyei Ágnes, Kilár Anikó, **Sándor Viktor**, Kocsis Béla, Kilár Ferenc: Bakteriális endotoxinok glikolipid régiójának tömegspektrometriás jellemzése
Elválasztástudományi Vándorgyűlés, Tapolca, 2010.11.10-2010.11.12.

Az értekezés témájában készült konferencia előadások:

Anikó Kilár, Ágnes Dörnyei, **Viktor Sándor**, Ferenc Kilár, Béla Kocsis: Phosphoglycolipid profiling of bacterial endotoxins
CECE 2017, the 14th International Interdisciplinary Meeting on Bioanalysis, Veszprém, Magyarország, 2017.10.08-2017.10.11.

Ágnes Dörnyei, **Viktor Sándor**, Anikó Kilár, Béla Kocsis, Ferenc Kilár: A Novel Structure Elucidation Strategy of Bacterial Lipid-A Applying HPLC-MS/MS for Future Vaccine Adjuvant Bioanalysis
33rd International Symposium on Microscale Separations and Bioanalysis, Noordwijkerhout, Hollandia, 2017.03.26-2017.03.29.

Anikó Kilár, Ágnes Dörnyei, **Viktor Sándor**, Béla Kocsis, Ferenc Kilár
Novel Structure Elucidation Strategy of Bacterial Endotoxins Applying HPLC-MS/MS
28th MassSpec-Forum, Bécs, Ausztria, 2017.02.16.-2017.02.17.

Kilár Anikó, **Sándor Viktor**, Dörnyei Ágnes, Kilár Ferenc, Kocsis Béla
Endotoxikus foszfoglikolipidek szerkezetmeghatározása
MKE Tömegspektrometriai Társaság Szakmai Napja, Budapest, Magyarország, 2016.12.01.

Ferenc Kilár, Lilla Makszin, Anikó Kilár, Ágnes Dörnyei, **Viktor Sándor**, Béla Kocsis
Challenges and solutions in the structure elucidation of lipopolysaccharides
Nordic Separation Science Society 7th Conference, Stockholm, Svédország, 2014.06.09-2014.06.12.

Viktor Sándor, Anikó Kilár, Ágnes Dörnyei, Béla Kocsis, Ferenc Kilár
Challenges and solutions in the structure elucidation of lipopolysaccharides with CE-MS and UHPLC-MS
21st international Symposium on Electro and Liquid Phase- separation Techniques, Natal, Brazília, 2014.10.04-2014.10.08.

Az értekezés témáján kívül készült publikációk:

Ivanova-Petropoulos V, Naceva Z, **Sándor V**, Makszin L, Nagy L, Berkics B, Stafilov T, Kilár F
Fast determination of lactic, succinic, malic, tartaric, shikimic and citric acids in red Vranec wines by CZE-ESI-QTOF-MS.
ELECTROPHORESIS 39:(13) pp. 1597-1605. (2018) **IF.: 2.569**

Csilla Páger, Nikoleta Biherczová, Roland Ligetvári, Balázs Berkics, Tamás Pongrácz, **Viktor Sándor**, Anita Bufa, Viktória Poór, Andrea Vojs Staňová, Ferenc Kilár
Advanced on-line mass spectrometry detection of proteins separated by capillary isoelectric focusing after sequential injection
JOURNAL OF SEPARATION SCIENCE 40:(24) pp. 4825-4834 (2017) **IF.: 2.415**

Kocsis Béla, Kilár Anikó, Péter Szandra, Dörnyei Ágnes, **Sándor Viktor**, Kilár Ferenc
Mass Spectrometry for Profiling LOS and Lipid A Structures from Whole-Cell Lysates: Directly from a Few Bacterial Colonies or from Liquid Broth Cultures
In: Holst O (szerk.) **Microbial Toxins**. New York: Springer Science+Business Media, (2017) pp. 187-198.

Vida Róbert György, Fittler András, Mikulka Ivett, Ábrahám Eszter, **Sándor Viktor**, Kilár Ferenc, Botz Lajos
Availability and quality of illegitimate somatropin products obtained from the Internet
INTERNATIONAL JOURNAL OF CLINICAL PHARMACY 39:(1) pp. 78-87. (2017) **IF.: 1.508**

Lilla Makszin, Zoltán Péterfi, Ágnes Blaskó, **Viktor Sándor**, Anikó Kilár, Ágnes Dörnyei, Erzsébet Ósz, Ferenc Kilár, Béla Kocsis
Structural background for serological cross-reactivity between bacteria of different enterobacterial serotypes
ELECTROPHORESIS 36:(11-12) pp. 1336-1343. (2015) **IF.: 2.482**

Horváth Katalin, Boros Melinda, Bagoly Teréz, **Sándor Viktor**, Kilár Ferenc, Kemény Ágnes, Helyes Zsuzsanna, Szolcsányi János, Pintér Erika
Analgesic topical capsaicinoid therapy increases somatostatin-like immunoreactivity in the human plasma.
NEUROPEPTIDES 48:(6) pp. 371-378. (2014) **IF.: 2.644**

Bencsik Tímea, Barthó Loránd, **Sándor Viktor**, Papp Nóra, Benkó Rita, Felinger Attila, Kilár Ferenc, Horváth Györgyi
Phytochemical evaluation of *Lythrum salicaria* L. extracts and their effects on guinea pig ileum.
NATURAL PRODUCT COMMUNICATIONS 8: pp. 1247-1250. (2013) **IF.: 0.924**

Gálicza Judit, Vargová Andrea, **Sándor Viktor**, Orbán Csongor Kálmán, Dezső András Csaba, Ábrahám Beáta, Lányi Szabolcs, Kilár Ferenc
Preparation and Investigation of Bioactive Transferrin-Iron Complexes Formed with Different Synergistic Anions
PROTEIN JOURNAL 31:(1) pp. 27-34. (2012) **IF.: 1.126**

Judit Gálicza, **Viktor Sándor**, Andrea Vargová, Beáta Ábrahám, Szabolcs Lányi, Ferenc Kilár
Separation optimization of the molecular forms of transferrin complexes by capillary zone electrohoresis
UPB SCIENTIFIC BULLETIN, SERIES B: CHEMISTRY AND MATERIALS SCIENCE 74:(2) pp. 153-164. (2012) **IF.: 0.260**

Az értekezés témáján kívül készült poszter prezentációk és konferencia előadások:

Anikó Kilár, Szandra Péter, **Viktor Sándor**, Ágnes Dörnyei, Ferenc Kilár, Béla Kocsis
Characterization of Bacterial Endotoxins Directly from a Few Bacterial Colonies by MALDI-TOF MS
33rd International Symposium on Microscale Separations and Bioanalysis, Noordwijkerhout, Hollandia, 2017.03.26-2017.03.29.

Deli József, Papp Nóra, Varga Erzsébet, Tatár Tímea, **Sándor Viktor**, Nagy Laura, Kilár Ferenc
Investigation of the carotenoid composition of flowers collected in Transylvania
18th International Symposium on Carotenoids, Lucerne, Svájc, 2017.07.09-2017.07.14.

Fenyvesiné Páger Csilla, Biherczova Nikoleta, Ligetvári Roland, Berkics Balázs Viktor, **Sándor Viktor**, Kilár Ferenc
Kapilláris izoelektromos fókuszálás alkalmazása tömegspektrometriás detektálással fehérjekeverék elválasztására
Elválasztástudományi Vándorgyűlés, Kecskemét, 2016.11.09-2016.11.11.

Kilár Anikó, Péter Szandra, **Sándor Viktor**, Dörnyei Ágnes, Kilár Ferenc, Kocsis Béla
Endotoxinok tömegspektrometriás meghatározása közvetlenül sejtszuszpenziókból
Elválasztástudományi Vándorgyűlés, Kecskemét, Magyarország, 2016.11.09-2016.11.11.

Sándor Viktor, Ligetvári Roland, Fenyvesiné Páger Csilla, Makszin Lilla, Kilár Anikó, Dörnyei Ágnes, Kocsis Béla, Kilár Ferenc: Új eredmények a tömegspektrometriával kapcsolt kapilláris elektroforézis alkalmazásában
XXII. Nemzetközi Vegyészkonferencia, Temesvár, Románia, 2016.11.03-2016.11.06

Viktor Sándor, Roland Ligetvári, Csilla Fenyvesiné Páger, Lilla Makszin, Anikó Kilár, Ágnes Dörnyei, Béla Kocsis, Ferenc Kilár

Novel Results with Capillary Electrophoresis Coupled to Mass Spectrometry

16th CEEPUS Symposium and Summer School on Bioanalysis, Varsó, Lengyelország, 2016.07.06-2016.07.15.

Violeta Ivanova - Petropulos, Zaneta Naceva, **Viktor Sándor**, Balázs Berkics, Trajce Stafilov, Ferenc Kilár

Determination of Organic Acids in Wines Using Capillary Zone Electrophoresis - Electro spray Ionization / Quadrupole - Time - of - Flight - Mass Spectrometry (CZE - ESI/QTOF - MS)

16th CEEPUS Symposium and Summer School on Bioanalysis, Varsó, Lengyelország, 2016.07.06-2016.07.15.

Anikó Kilár, Ágnes Dörnyei, **Viktor Sándor**, Ferenc Kilár, Béla Kocsis

Mass spectrometry of endotoxins from whole-cell lysates

32nd Informal Meeting on Mass Spectrometry, Balatonszárszó, 2014.05.11-2014.05.14.

Berkics Balázs Viktor, Pongrácz Tamás, Poór Viktória, **Sándor Viktor**, Csóka Balázs, Fenyvesiné Páger Csilla, Kilár Ferenc

Nitrofenol festékek és fehérjék elválasztása kapilláris izoelektromos fókuszálással, izoelektromos fókuszálás kapcsolása tömegspektrométerre

Elválasztástudományi Vándorgyűlés, Egerszalók, 2014.10.12-2014.10.14.

Csilla Páger, Ágnes Dörnyei, Viktória Poór, **Viktor Sándor**, Ferenc Kilár

Influence of ampholyte composition on capillary isoelectric focusing coupled to mass spectrometry

21st international Symposium on Electro and Liquid Phase- separation Techniques, Natal, Brazília, 2014.10.04-2014.10.08.

Dörnyei Ágnes, Kilár Anikó, **Sándor Viktor**, Kilár Ferenc, Kocsis Béla

Matrix-comatrix systems for MALDI-TOF MS analysis of bacterial endotoxin profiles

30th International Symposium on Microscale Bioseparations, Pécs, 2014.04.27-2014.05.01.

Makszin Lilla, Péterfi Zoltán, Blaskó Ágnes, **Sándor Viktor**, Kilár Anikó, Dörnyei Ágnes, Ósz Erzsébet, Kilár Ferenc, Kocsis Béla

Bélbaktériumok szerológiai keresztkapcsolatának szerkezeti háttere

Elválasztástudományi Vándorgyűlés, Egerszalók, 2014.11.12-2014.11.14.

Sándor Viktor, Kilár Ferenc, Kocsis Béla, Dörnyei Ágnes, Kilár Anikó

Novel LC-MS/MS method for the analysis of intact R-type bacterial endotoxins

30th International Symposium on Microscale Bioseparations, Pécs, 2014.04.27-2014.05.01.

Viktor Sándor, Ferenc Kilár, Béla Kocsis, Anikó Kilár, Ágnes Dörnyei

Novel LC-MS/MS method for the analysis of intact R-type bacterial endotoxin

32nd Informal Meeting on Mass Spectrometry, Balatonszárszó, 2014.05.11-2014.05.14.

Bartó Endre, Prauda Ibolya, **Sándor Viktor**, Kilár Ferenc, Felinger Attila, Kiss Ibolya

Study of resorcin[4]arene derivatives in Reversed-Phase High-Performance Liquid Chromatography coupled Mass Spectrometry

10th János Szentágothai Interdisciplinary Conference and Student Competition, 2013.11.04-2013.11.05.

Bartó Endre, Prauda Ibolya, **Sándor Viktor**, Kilár ferenc, Felinger Attila, Kiss Ibolya

Analys of Resorcin[4]arene-based Cavitand on Different Stationary Phases

9th Balaton Symposium on high-performance separation methods Siófok, 2013.09.04-2013.09.06.

Endre Bartó, Ibolya Prauda, **Viktor Sándor**, Ferenc Kilár, Attila Felinger, Ibolya Kiss

Analysis of Cavitand Derivatives with High Performance Liquid Chromatography – Mass Spectrometry

39th International Symposium on High Performance Liquid Phase Separations and Related Techniques, Amsterdam, Hollandia, 2013.06.16-2013.06.20.

Kilár Ferenc, Makszin Lilla, Kilár Anikó, Dörnyei Ágnes, **Sándor Viktor**, Kocsis Béla
Lipopoliszacharidomika
XIX. Nemzetközi Vegyészkonferencia, Kolozsvár, Románia, 2013.11.21-2013.11.24.

Prauda Ibolya, Bartó Endre, **Sándor Viktor**, Kilár Ferenc, Kiss Ibolya, Felinger Attila
Analysis of Calix[4]resorcinarene Cavitand with High Performance Liquid Chromatography – Mass Spectrometry
39th International Symposium on High Performance Liquid Phase Separations and Related Techniques, Amsterdam, Hollandia, 2013.06.16-2013.06.20.

Prauda Ibolya, Bartó Endre, **Sándor Viktor**, Kilár Ferenc, Kiss Ibolya, Felinger Attila
Analysis of Calix[4]resorcinarene Cavitand with High Performance Liquid Chromatography – Mass Spectrometry
9th Balaton Symposium on high-performance separation methods, Siófok, 2013.09.04-2013.09.06.

Sándor Viktor, Scheffer Dalma, Kocsis Béla, Kilár Ferenc, Dörnyei Ágnes, Kilár Anikó
Electrophoretic and mass spectrometric analysis of bacterial endotoxins
39th International Symposium on High Performance Liquid Phase Separations and Related Techniques, Amsterdam, Hollandia, 2013.06.16-2013.06.20.

Kilár Anikó, Dörnyei Ágnes, **Sándor Viktor**, Kocsis Béla, Kilár Ferenc
Phosphoglycolipid Profiling of Bacterial Endotoxins
27th International Symposium on MicroScale Bioseparations and Analyses, Genf, Svájc, 2012.02.12-2012.02.15.

Kilár Anikó, Dörnyei Ágnes, **Sándor Viktor**, Makszin Lilla, Blaskó Ágnes, Kilár Ferenc, Kocsis Béla
Lipopoliszacharidomika on-line és off-line kapcsolt technikákkal
Elválasztástudományi Vándorgyűlés, Hajdúszoboszló, 2012.11.07-2012.11.09.

Ágnes Dörnyei, Anikó Kilár, **Viktor Sándor**, Béla Kocsis, Ferenc Kilár
Phosphoglycolipid Profiling of Bacterial Endotoxins
36th International Symposium on High-Performance Liquid Phase Separations and Related Techniques, Budapest, 2011.06.19-2011.06.23.

Dörnyei Ágnes, Kilár Anikó, **Viktor Sándor**, Kocsis Béla, Kilár Ferenc
Characterization of lipid A acylation patterns in rough-type bacterial strains using MALDI-TOF MS in reflectron mode
8th International Interdisciplinary Meeting on Bioanalysis, Brno, Csehország, 2011.11.03-2011.11.04.

Sándor Viktor, Scheffer Dalma, Dörnyei Ágnes, Kilár Anikó, Kocsis Béla, Kilár Ferenc
Electrophoretic and mass spectrometric analysis of the lipid A part of bacterial lipopolysaccharides
8th International Interdisciplinary Meeting on Bioanalysis, Brno, Csehország, 2011.11.03-2011.11.04.

Viktor Sándor, Ágnes Dörnyei, Anikó Kilár, Béla Kocsis, Ferenc Kilár
Separation and Structural Identification of Lipid A Molecules by Capillary Electrophoresis - Electrospray Mass Spectrometry
36th International Symposium on High-Performance Liquid Phase Separations and Related Techniques, Budapest, 2011.06.19-2011.06.23.

Judit Gálicza, Andrea Vargová, **Viktor Sándor**, Csilla Páger, Rita Fodor, Ildikó Miklóssy, Beáta Ábrahám, Szabolcs Lányi, Ferenc Kilár
Preparation and investigation of bioactive transferrin-iron complexes formed with different synergistic anions
25th International Symposium on Microscale BioSeparations, Prague, Csehország, 2010.03.21-2010.03.25.